

9. januar 2019
Sagsnr.: 18/05640/NMK-600-
00169
KlageID: 190070
EBRAU

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**
Toldboden 2
8800 Viborg

STADFÆSTELSE af afslag på lovliggørende dispensation i sag om fjernelse af dige i Slagelse Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nmkn@naevneneshus.dk
naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter museumslovens¹ § 29 a, stk. 1, jf. § 29 j, stk. 2, jf. § 29 t, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slagelse Kommunes afgørelse af 13. juni 2017 om afslag på lovliggørende dispensation til fjernelse af dige mellem matr. nr. F 1 .

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. museumslovens § 29 x.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 11. juli 2017 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer.

Klager har navnlig anført, at de foreslåede erstatningsdiger har en større kulturhistorisk, landskabelig og biologisk værdi end det nedlagte.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Det omhandlede dige D00.105.899 er ca. 340 m og strækker sig fra vest til øst med et mindre knæk i nordlig retning. Diget opdeler et større dyrket areal på matr. nr. F fra et smallere dyrket areal på matr. nr. F mellem A 1 og diget. Diget fremgår af luftfotos frem til 2012.

Der er ifølge Slagelse Kommunes afgørelse tale om et udskiftningsdige fra stjerneudskiftningen af Sønderup.

De af klager foreslåede erstatningsdiger ligger henholdsvis ca. 725 m fra det nedlagte dige i ejendommens sydlige skel og ca. 465 m fra diget som en del af ejendommens østlige skel.

2.2 Den påklagede afgørelse

Slagelse Kommune har tidligere den 11. april 2013 meddelt afslag på en ansøgning om nedlæggelse af diget under henvisning til digets historiske betydning som markering af en stjerneudskiftning af Sønderup, og herunder særligt til betydningen af knækket på diget. Kommunen lagde desuden vægt på digets betydning som levested og spredningskorridor for dyre- og planteliv, og på digets landskabelige betydning som karaktergivende element.

Klager har den 28. november 2016 på ny ansøgt om lovliggørende dispensation til nedlæggelse af diget, mod at der udpeges to andre diger på klagers ejendom som beskyttede. Erstatningsdigerne har ifølge klagers oplysninger en længde på henholdsvis ca. 125 og 380 m, og er ikke beskyttede i den vejledende registrering.

Slagelse Kommune har den 13. juni 2017 i medfør af museumslovens § 29 a, stk. 1, jf. § 29 j, stk. 2, meddelt afslag på det ansøgte. Kommunen har lagt til grund, at det ikke kan udelukkes, at de diger, som klager foreslår beskyttet som erstatning, kan have større historisk, biologisk eller landskabelig betydning end det nedlagte jorddige.

Kommunen har i afgørelsen henvist til den restriktive administrationspraksis, herunder til vejledningen om beskyttede sten- og jorddiger og en afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet fra 2011.⁴

På den baggrund har Slagelse Kommune vurderet, at der ikke er praksis for, at der efter museumsloven kan nedlægges eksisterende, beskyttede dige af hensyn til jordbrugsmæssige interesser med den begrundelse, at der udpeges et eller flere andre, ikke beskyttede dige, som beskyttede.

Kommunen har desuden anført, at der generelt ikke bør ske retlig lovliggørelse af et forhold, der ikke ville være meddelt dispensation til, hvis der var ansøgt på forhånd. På baggrund af bl.a. udtalelsen fra Kulturstyrelsen (nu Slots- og Kulturstyrelsen) om digets markering af en stjerneudskiftning har kommunen vurderet, at der ikke ville være blevet givet dispensation til nedlæggelse af diget.

2.3 Klagen indhold

Klager har navnlig anført, at de to erstatningsdiger har historisk betydning som ejerlavsdiger, og at udskiftningsdiger, som det nedlagte, ikke er mere værd kulturhistorisk eller på anden måde rangerer højere på en kulturhistorisk karakterskala.

Klager har desuden anført, at erstatningsdigerne har meget større betydning som levested og spredningskorridor for dyre- og planteliv. De løber nemlig begge fra en mose og videre til andre mark- og ejendomsskel. Klager finder derfor, at der bør foretages besigtigelse, hvor den meget større økologiske værdi ved selvsyn ville kunne konstateres.

Endelig har klager anført, at erstatningsdigerne har en meget større landskabelig betydning som karaktergivende element. Erstatningsdigerne er højere og bredere, og er beplantede, men selv helt uden beplantning vil det karaktergivende udtryk helt klart være væsentligt større.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter museumslovens § 29 a, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af sten- og jorddiger eller lignende. Efter museumslovens § 29 j, stk. 2, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelsen i museumslovens § 29 a, stk. 1.

Museumslovens § 29 a er en forbudsbestemmelse, hvis formål er at sikre sten- og jorddiger som kulturhistoriske spor og sikre de biologiske og landskabelige interesser, der knytter sig til digerne.

⁴ NMK-600-00008.

Bestemmelserne om beskyttelse af sten- og jorddiger er udmøntet i bekendtgørelse nr. 1190 af 26. september 2013 om beskyttede sten- og jorddiger og lignende (digebekendtgørelsen). Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, stk. 1, nr. 4, at andre diger (end stendiger m.v.), der er angivet på kortbladet for det pågældende område i Geodatastyrelsens kortværk Danmark (1:25.000) i den seneste reviderede udgave forud for den 1. juli 1992, er omfattet af museumslovens § 29 a.

Det aktuelle jorddige er angivet på det nævnte kortværk. Diget er således beskyttet efter museumslovens § 29 a.

Efter praksis skal et dige for at være beskyttelsesværdigt ikke nødvendigvis være såvel landskabeligt som kulturhistorisk eller biologisk værdifuldt. Det er i princippet tilstrækkeligt, at diget vurderes værdifuldt i én henseende. I nævnets praksis er der navnlig lagt stor vægt på digernes kulturhistoriske værdi som udtryk for ældre tiders ejendomsstruktur og udskiftningsmønster, m.v.

Spørgsmålet om dispensation til et allerede gennemført indgreb skal som udgangspunkt behandles, som om der var ansøgt på forhånd til at foretage det pågældende indgreb.

Det fremgår af lovens forarbejder og fast praksis, at det ikke er tilstrækkeligt til at meddele dispensation, at der er påvist driftsmæssige eller økonomiske interesser i at diget fjernes. Med formuleringen, at der kun i ”særlige tilfælde” kan dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer, er det angivet, at der kun sjældent kan gøres egentlige undtagelser, i hvert fald for så vidt angår så væsentlige indgreb som nedlæggelse. Nævnets praksis for dispensation til nedlæggelse af diger i forbindelse med landbrugets drift er i overensstemmelse hermed yderst restriktiv.

Følgende fremgår af digevejledningen⁵ om dispensationer på vilkår (fx om erstatningsbiotoper):

Der kan stilles betingelser eller vilkår i forbindelse med en tilladelse. Vilkårene kan f.eks. handle om den måde, det ansøgte skal udføres på. Vilkårene skal ligge inden for rammerne af lovens formålsbestemmelser, dvs. at evt. forbehold eller forudsætninger handler om kulturhistoriske eller biologiske sammenhænge. Det betyder f.eks., at en dispensation til at fjerne et dige med en kulturhistorisk værdi ikke kan betinges af, at diget erstattes med en anden biotop (læhegn m.v.) med placering samme sted eller et andet sted. Det samme gælder for opførelse af et nyt dige, hvor der ikke tidligere har været et sten- og jorddige. Hensigten med loven er bl.a. at beskytte den oprindelige digestruktur med dennes kulturhistoriske betydning og særegne egnstræk.

⁵ Kulturarvsstyrelsens Vejledning om beskyttede sten- og jorddiger, juni 2009.

Et erstatningsdige vil efter Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse almindeligvis ikke kunne erstatte den kulturhistoriske (fortælle)værdi, der knytter sig til den autentiske placering og udformning af et oprindeligt dige. Erstatningsdiger vil således normalt ikke i sig selv kunne begrunde, at der meddeles dispensation til at fjerne et dige. Dette gælder også i de tilfælde, hvor det oprindelige dige har en begrænset længde og højde.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det nedlagte diges forløb med et knæk i nordlig retning viser tidligere tiders ejerstruktur i landskabet i forbindelse med stjerneudskiftningen af Sønderup, og derfor har en betydelig kulturhistorisk værdi. Nævnet bemærker endvidere, at der ikke foreligger oplysninger om erstatningsdigernes eventuelle kulturhistoriske værdier.

Nævnet finder, at der ikke er anført særlige forhold, som kan begrunde, at der meddeles lovliggørende dispensation i det foreliggende tilfælde. Der er ved vurderingen lagt vægt på, at erstatningsdiger efter praksis ikke i sig selv kan danne grundlag for dispensation, at praksis på området er restriktiv, og at hensyn til en rationel drift af det mindre areal ud til A 1 ikke er et væsentligt samfundsmæssigt hensyn, der kan begrunde, at der meddeles dispensation. Endelig er der lagt vægt på den uønskede præcedens, en dispensation ville kunne medføre.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr ikke, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Slagelse Kommunes afgørelse af 13. juni 2017 om afslag på lovliggørende dispensation til fjernelse af dige mellem matr. nr. F 1 .